

International Journal of Languages' Education and Teaching

Volume 6, Issue 4, December 2018, p. 399-418

Received	Reviewed	Published	Doi Number
02.11.2018	10.12.2018	30.12.2018	10.18298/ijlet.3217

A Glance from Mass Media to Television in Respect of Turkish Language Training

Merve SUCU¹ & Özlem BAYRAK CÖMERT²

ABSTRACT

Television is one of those mass media bearing important social functions. Given its feature of reaching large masses, television may assume a major role in respect of promoting and strengthening the Turkish culture by referring to correct examples. This study focuses on the impacts of television on developing language skills, enriching the vocabulary and adopting cultural values. Qualitative and quantitative research methods have jointly been used in this study which has a descriptive survey model. The workgroup of the research is composed of fifty Turkish language teachers working at the Yenimahalle and Keçiören districts of Ankara in the academic year of 2017-2018. The teachers were applied an interview form of forty seven questions by means of semi-structured interview method used for uncovering the views of the teachers. The research has shown that the teachers consider watching television as a leisure time activity and television does not help to develop the acquisition of language skills. Though certain programs are deemed as positive examples in respect of training of cultural elements and values, the teachers do not use these television programs to develop their language skills at Turkish classes.

Key Words: Turkish language training, language skills, television, culture, values education.

Kitle İletişim Araçlarından Televizyona Türkçe Eğitimi Açısından Bir Bakış³

ÖZET

Televizyon, önemli toplumsal işlevlere sahip kitle iletişim araçlarından biridir. Televizyon, geniş kitlelere ulaşabilme özelliği ile doğru örnekler yer vererek Türk kültürünü tanıtmaya ve sağlamlaştırma görevi üstlenebilir. Çalışmamızda televizyonun öğrencilerin dil becerilerini geliştirme, söz varlığını zenginleştirme ve kültürel değerleri benimsetmedeki etkileri üzerinde durulmuştur. Tarama modelinde betimsel bir nitelik taşıyan çalışmamızda nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Yenimahalle ve Keçiören ilçelerinde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında görev yapan elli Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması için yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle öğretmenlerimize kırk yedi sorudan oluşan bir görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerimizin televizyonu boş zamanlarını değerlendirme etkinliği olarak gördüğü ve televizyonun dil becerisi kazanımlarını geliştirmediği anlaşılmıştır. Bazı televizyon programlarında kelime öğretimi, kültürel unsurlara yer verme ve değerler eğitimi açısından olumlu örnekler olarak görülse de öğretmenlerimiz bu televizyon programlarını, Türkçe derslerinde dil becerisi kazanımlarını geliştirmek için kullanmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, dil becerileri, televizyon, kültür, değerler eğitimi.

¹Yüksek lisans öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

² Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, obayrak@gazi.edu.tr

³ Bu makale, "Kitle İletişim Araçlarından Televizyonun Türkçe Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinin verilerinden hareketle yazılmıştır.

1. Giriş

Türkçe eğitimi, anlama (okuma, dinleme) ve anlatma (konuşma, yazma) becerilerine hâkim, ana dili bilinci ve sevgisine sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir süreç olarak ifade edilebilir. Okullarda Türkçe dersleri aracılığıyla gerçekleştirilen dil eğitimi ile bireylerde millî kültür bilinci ve hassasiyeti oluşturulmaktadır. Fakat bu eğitim okullar ile sınırlı kalmamalıdır. İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında dil öğretimi kitle iletişim araçlarıyla da desteklenmelidir.

Kitle iletişim araçları içerisinde insanlara hem görsel hem de işitsel olarak hitap eden, en çok tercih edilen aynı zamanda da en kolay ulaşılan hiç şüphesiz televizyondur. İnsanlar bilgi edinme, eğlenme ve vakit geçirme gibi sebeplerle televizyon izleme davranışı sergilemektedirler. Üzerinde önemle durulması gereken konu televizyonun programlarının bireylerin ve toplumun gelişimine olan etkisidir. Özellikle de çocuklarımızın televizyonda gördüğü hayatlara hatta kişilere özendiği, onların konuşmalarını, hâl ve hareketlerini örnek alma davranışı gösterdiği bir dönemde, televizyon yayınları insanlığa yararlı ve eğitici nitelikler taşımaktadır. Dizi, reklam, çizgi film ve güncel programların kültürümüze ait değerlere yer vererek okullardaki özellikle de Türkçe eğitimi ile temelleri atılan gençlere millî kimlik kazandırma ve dili kurallarına uygun olarak kullanma sürecini desteklemesi gerekmektedir. Bu çalışmada, dil bilincinin kazandırılması sürecinde, Türkçe eğitiminin öneminden hareketle televizyonun ana dili eğitimine etkileri değerlendirilmiştir.

Türkçe Eğitimi ve Öğretimi

Topluluklara millet olma özelliğini kazandıran, insanlardaki ortak duyguları harekete geçiren ve insanı diğer canlılardan ayıran yegâne araç dildir. Dil; insanların anlaşmasını sağlayan, kendine has kuralları olan ve bu kurallar dâhilinde gelişen canlı bir varlıktır (Ergin, 2009, s. 3). Dilin bir topluluk için en önemli özelliği birleştirici olmasıdır. İnsanları geçmişten gelen değerleri ile birleştirerek tarihî ve kültürel bir birliktelik sağlamaktadır.

Dil öğretimi, her milletin üzerinde önemle durması gereken bir süreçtir. Bireylere millî kimliklerini kazandırma ve dillerini sevdirmenin yolu, nitelikli bir ana dili eğitimi ve öğretiminden geçmektedir. Ana dili, öncelikle aileden ve yakın çevreden öğrenilir, bireylerin içinde buldukları toplumla bağ kurmalarını sağlar (Aksan, 2009, s. 81). Nitelikli bir ana dili öğretimi ile öğrencilere Türkçenin kültürel zenginlikleri anlatılmalı, dilin milletler için önemi kavratılmalı ve Türkçe sevgisi verilmelidir.

Türkçe eğitimi, bireyin ana dilinin yapısını ve kurallarını öğrenmesinin yanında ana diliyle düşünüp bu dil çerçevesinde estetik bir bilinç ve zevk kazanmasını ifade eden bir süreçtir. Bireyler bu süreçte dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi temel dil becerilerini geliştirmenin yanında söz varlıklarını da zenginleştirmektedirler. Bu bilgiler ışığında, Türkçe eğitiminin amacı anlama (okuma, dinleme) ve anlatma (konuşma, yazma) becerilerine hâkim, ana dili bilinci ve sevgisine sahip bireyler yetiştirmek olarak ifade edilebilir.

Anlama becerilerinden olan dinleme, zamanla öğrenilmekte ve belli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir (Aktaş & Gündüz, 2010, s. 87). Dinlemenin asıl amacı anlamaktır. Bu beceri çocuklara öncelikle ailede masal ve hikâyelerimizle daha sonra ise okullarda özellikle Türkçe derslerinde amaca uygun metinlerin dinletilmesi ile kazandırılmalıdır.

Okuma, harfleri görüp seslendirmekten ziyade anlama, anlamlandırma, yorumlama ve neticede önceki bilgilerle ilişkilendirerek zihnimize kaydetmektir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda okuma, işitme ve görme ile algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından alınarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir (MEB, 2006, s. 6). Sistemli gerçekleştirilen bir okuma eylemi neticesinde, bireyler bilgilerini artırabilme, kelime hazinelerine yenilerini ekleme, farklı deneyimler hakkında fikir sahibi olma, okuduklarını eleştirebilme ve zihninde tekrar yapılandırabilme vb. süreçleri yaşamaktadırlar.

Konuşma duygu, düşünce, hayal ve isteklerimizi sözlü olarak karşımızdakilere iletmektir (Sever, 2011, s. 21-22; Güneş, 2013, s. 105). Konuşma, konuşanın ve dinleyenin geçmişte yaşadığı tecrübelerine dayanarak yeni anlamlar uyandırmasını amaçlayan bir süreçtir (Taşer, 2012, s. 65). Konuşma becerisi iletişimin de temelini oluşturmaktadır. İnsanlar konuşma sayesinde kendilerini ifade ederken yine bu beceri ile çevreleriyle anlaşmaya varmaktadırlar.

Yazma; duygu, düşünce, tasarı, hayal ve olayların belli bir plan dâhilinde ve dili etkili kullanarak yazılı biçimde ifade edilmesidir (Aktaş & Gündüz, 2010, s. 163; Sever, 2011, s. 24; Güneş, 2013, s. 157). Yazı, dilin kalıcı olmasını sağlar. Yazma becerisini edinebilmek için öncelikle okumak, hayal gücünü kullanmak ardından da çevremizde olup bitenleri ve insanları gözlemlemek önemlidir. Doğru ve düzgün yazabilmek için ise doğru, düzgün ve etkili konuşabilmek gerekmektedir.

Türkçemiz, genç nesillere Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı çerçevesinde öğretilmektedir. Bu programın genel amaçları ise şöyledir:

- Anlama (okuma, dinleme/izleme) ve anlatma (konuşma, yazma) becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirmelerinin; dil bilinci ve zevkine sahip olmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma-yazma sevgisi ve alışkanlığı kazanmaları,
- Duygu, düşünce ve görüşlerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırıp keşfetme, yorumlama ve ardından zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ve çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişip, onu düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşım onları değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilerek millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem veren bireylerin yetişmesinin sağlanması,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserleri tanıyarak bu eserler aracılığıyla estetik değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (MEB, 2018, s. 8).

Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi, eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bunun için ayrı bir plana ve programa gerek duyulmamalıdır. Değerler eğitimi; bireylere olumlu karakter ve davranışlar kazandırmayı amaçlayan ve böylelikle toplumda huzuru sağlayan bir faaliyettir (Tarakçı, 2013, s. 24). Değer eğitimi, bireylerin

kendi kültürel ve toplumsal özellikleriyle birlikte evrensel değerleri kazanmasını planlayan bir süreçtir (Saygılı, 2015, s. 1). Değerler eğitimi de eğitim kavramında olduğu gibi ailede başlayıp eğitim kurumları aracılığıyla sistemli bir şekilde devam ettirilmektedir. Eğitim kurumlarından sonra ise bu görevi, kitle iletişim araçları üstlenmekte ve hayat boyu devam eden bir süreç haline getirmektedir.

Kitle İletişimi ve Kitle İletişim Araçları

İnsanlar başlangıçta aile içi, yakın çevre ile kurulan iletişimle yetinirken teknolojinin gelişmesiyle birlikte başka insanlarla ve uzak çevreleriyle de iletişim kurma isteği duymaktadırlar. Kitle iletişimi, söz konusu mesajların geniş topluluklara belirli araçlar sayesinde iletilmesidir. İletişim araçları ise, “toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkânını sağlayan teknik araçlar, yayın organı, medya” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011, s. 1173). Kitle iletişim araçları, geniş kitlelere aynı anda ulaşabildikleri için önemli işlevlere sahiptirler. Bireyleri etkileme gücü oldukça yüksek olan kitle iletişim araçları bireylere farklı öğrenme ortamları sunarak onları bilgilendirmekte özellikle de gençlere model teşkil etmektedir.

Kitle iletişim araçlarının doğru ve etkili kullanıldığında bireylere uygun öğrenme ortamları sunabileceği de üzerinde durulması gereken konulardandır. Özellikle her eve giren ve hatta birden fazla sayıda olan televizyon, etkileme ve alışkanlık hâline getirme gücünü doğru şekilde kullanırsa bireylere faydalı olabilmektedir. Çünkü televizyon hem göze hem de kulağa hitap ederek insanların uzaklardan anında, var olduğu şekliyle haberdar olmasını sağladığı için kitle iletişim araçları arasında en güçlü ve etkilisi olarak nitelendirilmektedir (Çilenti, 1979, s. 53).

Televizyon

Ülkemizde 1968 yılında yayına başlayan televizyon sabit ya da hareketli nesnelerin geçici görüntülerinin siyah-beyaz ya da renkli olarak sesli bir şekilde uzaklara iletilmesini sağlayan tekniktir (Özdemir, 2015, s. 281). Televizyon; insanların hayatlarını devam ettirirken varlığını hissetmek istedikleri, günlük telaş ve endişelerden kısa süreli kurtulmalarını sağlasa da uzun vadede kültürel, millî ve ahlaki çöküntülere sebep olan teknolojik bir araçtır.

Televizyon, gözlemlenen davranışların işitilenlerden daha etkili olduğunun kanıtı niteliğindedir (Ataseven, 1991, s. 95). Yazılı bir metni okuduğumuzda ya da dinlediğimizde zihnimizde canlanan unsurlar hayal gücümüzle sınırlıdır. Televizyonda hem ses hem de görüntü olması onu bu noktada daha etkili kılmaktadır.

Konuşma dili yaşadığımız çevreye göre farklılıklara sahip olsa da yazı dili ülkenin her köşesinde aynıdır. Başta televizyon olmak üzere bu araçlarla insanlara ulaşanlar halka karşı sorumluluklarını unutmamalıdır. Bu sebeple kitle iletişim araçlarında milletin ortak dili kullanılmalıdır. Televizyon programlarında ağız özelliklerini kullanan bir karakterin yanında mutlaka standart Türkçeyi kullanan bir karaktere de yer verilmelidir. Televizyonda yanlış bir kullanım ilk kez dinlendiğinde/izlendiğinde insanların dikkatini çekmektedir. Fakat sık sık tekrar eden bu yanlış kullanımlar zamanla bize hatalı gelmemekte ve eskisi kadar yadırganmamaktadır. “Galat-ı meşhur” ifadeler olarak yaygınlaşmaktadır. Dil bilinci oluşmamış bireyler, doğru olmayan bu kullanımları yaygınlaştırabilmektedir. Bu durum bireyler arasında anlamsız ve yoğun olarak kullanılan bir özel dil

oluşturmaktadır. Televizyonda Türkçenin söz varlığını yansıtan doğru ve düzgün konuşmalara yer verildiğinde öğrencilerin anlama/anlatma becerilerini geliştirmek de mümkün olacaktır.

Televizyona bütünsel bir bakışla yaklaştığımız bu bilgiler ışığında, önemle belirtilmesi gereken şudur: televizyon programları kültürel değerlerimize sahip çıkarak standart Türkçe ile Türk kültürü yapısına uygun bir yayın anlayışı benimsemediği sürece bireylere önemli görevler düşmektedir. Bireylerin, televizyondan gelen bilgi akışını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme ve bilginin güvenilirliğini yorumlayarak bilgiyi alabilme, görsel malzemeleri doğru çözümleyebilme becerilerine sahip olması gerekmektedir. İşte bu noktada da medya okuryazarlığı önem kazanmaktadır.

Medya okuryazarlığı; iletişim araçları ile insanlara ulaşan iletileri doğru bir şekilde anlamlandırma, yorumlama ve onlara eleştirel bir açıdan bakabilmektir. Kitle iletişim araçlarında yer alan bilgiler arasında gerçek ve kurgu ayrımını yapabilmeye, onları doğru bir şekilde analiz ederek yeni medya ürünleri meydana getirebilmektir.

Yazılı ya da yazılı olmayan, farklı iletişim araçlarından gelen iletilere erişip onları analiz ederek değerlendirme ve iletme gücü (İnceoğlu, 2011, s. 19) olarak tanımlanan medya okuryazarlığının kısaca erişim, çözümleme, değerlendirme ve yeniden üretme süreçlerini kapsadığını söyleyebiliriz.

İletişim araçlarında yer alan görüntü, yazı ve film gibi mesajlar “medya okuryazarlığı” eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Öğrencilerin bu eğitimle materyallerin hazırlanış amaçlarını ve süreçlerini öğrenmesi, onlara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşarak değerlendirebilmesi hatta onlardan yararlanabilmesi hedeflenmektedir (Bilici, 2014, s. 29). Medya okuryazarlığının, kitle iletişim araçları aracılığıyla öğrenmeye imkân sağladığı görülmektedir. Medya okuryazarlığının amacı, kitle iletişim araçlarının kullanımında bireyleri bilinçlendirmektir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmamıza, televizyon programlarına ilişkin tarafımızca durum tespit analizi yapılarak başlanmıştır. Bu analizler ışığında, program türleri belirlenmiş (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, reklam) ve görüşme formu soruları oluşturulmuştur. Görüşme tekniğini kullanarak veri toplanmıştır. Bu sebeple araştırmamız tarama modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Tarama modeli; bir durumu, olayı veya grubu kendi şartları içerisinde tanımlamak, betimlemek için veri toplamayı gerektiren çalışmalardır (Karasar, 1994, s. 77; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Erkan Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016, s. 23).

Bu araştırmada, nicel araştırma ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırma, ölçme araçları kullanılarak çok sayıda insana ulaşıldığı ve verilerin istatistiksel olarak değerlendirildiği araştırma türüken; nitel araştırmalar ölçülmesi daha zor olan özellikler üzerinde yoğunlaşan ve bunları çözümleyerek yorumlayan bir türdür (Glesne, 2013, s. 385).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim döneminde Ankara ili merkez ilçelerinde görev yapan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Ankara'nın en kalabalık ilçeleri olması dikkate alınarak Yenimahalle ve Keçiören ilçelerinde Türkçe derslerine giren elli öğretmen çalışma örneklemini olarak alınmıştır.

Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde; %80'inin kadın, %20'sinin ise erkek olduğu görülmüştür. Katılımcıların %94'ü lisans , %6'sı yüksek lisans mezunuyken doktora yapan öğretmenimiz bulunmamaktadır. Katılımcıların mezun oldukları bölümlerin dağılımı incelendiğinde ise; %54,3'ü Türkçe Öğretmenliği, %30,4'ü Türk Dili ve Edebiyatı (Fen-Edebiyat Fakültesi) mezunu iken %13'ü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği mezunu olup %2,3'ü ise diğer bölümlerden mezundur.

Katılımcıların hizmet süresi incelendiğinde, 5 yıldan az süre ile hizmeti olanların oranı %6; 5-10 yıl arası hizmeti olanların oranı %20 olup 10-20 yıl arası hizmeti olanların oranı %48; 20 yıl ve üzeri olan kişilerin oranı ise %26'dır. Haftalık ders saati dağılımı incelendiğinde; 15-20 saat arası dersi olanların oranı %18,8; 20-25 saat dersi olanların oranı %50 olup 25 saat ve üzeri ders saati olanların oranı %31,2'dir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla nitel ve nicel veri toplama yöntemlerinin birlikte kullanılacağı yarı yapılandırılmış görüşmeyle elde edilmiştir. Görüşme, en az iki kişi arasında ve soru-cevap şeklinde gerçekleştirilen veri toplama tekniğidir (Karasar, 1994, s. 165; Büyüköztürk vd., 2016, s. 153;). Yarı yapılandırılmış görüşmeler ise soru ve cevapların kesin çizgilerle belirtilmediği, gerektiğinde soruların yanıtlayana göre esnetilebildiği görüşme tekniğidir (Sönmez & Alacapınar, 2012, s. 108).

2.4. Veri Toplama Aracı

Görüşme formumuz hazırlanırken üç Türkçe öğretmeni, iki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, üç Türkçe Eğitimi Öğretim Üyesi ve üç Türkçe okutmanından uzman görüşü alınmıştır. Uzmanların verdiği öneriler doğrultusunda görüşme formu tarafımızca düzenlenerek pilot uygulama aşamasına geçilmiştir. Uygulamaya katılanların soruları açık, anlaşılır ve amaca hizmet eder nitelikte buldukları görülmüştür. Görüşme formuna son biçimi verilerek çalışmamız sahada elli kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmamız sonucunda nitel ve nicel veri analizi yapılmıştır. Görüşme formundaki "Evet", "Kısmen", "Hayır" ifadelerine dair frekans değerlendirmesi gerçekleştirilmiş; açık uçlu sorulara yönelik sistematik tahlil yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Ortaokullarda Türkçe dersi veren öğretmenlere tarafımızca hazırlanan görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler dil, kültür ve değerler eğitimi açısından değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

“Medya okuryazarlığı ile ilgili bir seminere ya da eğitime katıldınız mı?” görüşme formumuzda yer alan ilk sorudur. Bu soruya araştırmaya katılanların %14’ü “evet”, %6’sı “kısmen”, %80’i ise “hayır” cevabını vermiştir. “Evet”, cevabını veren katılımcılar ise bu eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu aracılığıyla aldıklarını belirtmişlerdir.

Bireylerin öğrenme durumları sadece okullarla sınırlı kalmamaktadır. Bireyler televizyon programlarından etkilenmekte ve yanlış öğrenmeler gerçekleştirmektedirler. İşte bu noktada televizyondaki programları izlerken seçici olma, ondan gelen mesajları doğru anlama ve izlenenlerin doğru ya da yanlış olduğunu ayırt edebilme medya okuryazarlığıyla sağlanmaktadır.

Medya kelimesinin kullanım sıklığının önemli olduğu düşüncesiyle katılımcılara “Günlük yaşantınızda “medya” kelimesini kullanıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %42,9’u “evet”, %40,8’i “kısmen” cevabını verirken “medya” kelimesini de şu şekilde tanımlamışlardır:

“Toplumu bilgilendirmede kullanılan yazılı ve sözlü basın.”

“Tüm kitle iletişim araçları.”

%16,3'lük bir kesimin ise “hayır” cevabı verdiği görülmektedir. Bu cevabı verenlerin medya kelimesi yerine “iletişim araçları, kitle iletişimi ve basın yayın” gibi ifadeleri kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerimizden beklenen yabancı kökenli bir kelime olan “medya” yerine “kitle iletişim araçları” ifadesini kullanmalarındır. Öğretmenlerimizin bu konudaki hassasiyeti çocuk bireylere örnek olacak ve onlarda farkındalık uyandıracaktır.

Öğretmenlerimizin, öğrencilerine televizyon programları konusunda yol gösterebilmeleri için bu programlardan ve programların içeriklerinden haberdar olması gerekmektedir. Bu durumdan hareketle katılımcılara “Televizyondaki dizilerden haberdar olmak için düzenli olarak dizi kontrolü yapıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılanların %87,8’i zamanı olmadığı, dizi izlemekten hoşlanmadığı, gerek duymadığı ve dizileri ilgi çekici bulmadığı için dizilere dair bir içerik kontrolü yapmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %2’si “evet”, %10,2’si ise “kısmen” cevabını vererek bu içerik kontrolünü şu şekilde yaptıklarını belirtmişlerdir:

“İzleyerek ve eleştirel düşünerek yapıyorum.”

“Reklamlar ile haberdar oluyorum.”

“Televizyondaki ön gösterimlerden yararlanarak yapıyorum.”

Televizyonda yer alan programlardan haberdar olmak sadece Türkçe öğretmenlerinin değil bütün öğretmenlerin sorumluluğunda olmalıdır. Günümüz öğrencilerine hitap edebilmek ve kendini yenileyebilmek kitle iletişim araçlarından gelen iletilere hâkim olmaktan geçmektedir.

“Televizyondaki reklamlardan haberdar olmak için düzenli olarak reklam kontrolü yapıyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %89,8'i herhangi bir kontrol yapmadığı, %10,2'si “kısmen” bu kontrolü gerçekleştirdiği şeklinde cevap vermiştir. Bu soruya hiçbir katılımcı “evet” cevabı vermemiştir. “Kısmen” cevabını veren katılımcılar program aralarında çıkan reklamlarla bu içerik kontrolünü gerçekleştirdiklerini söylemişlerdir. Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğunun böyle bir kontrolü gerçekleştirmemesinin sebepleri ise reklamları gereksiz bulmaları ve ilgi çekici olmadıklarını düşünmeleridir.

Reklamlar, sıklıkla karşımıza çıkan türler oldukları için etkileri de diğer programlara göre daha fazladır. Reklamları izlemeyen ve reklamlardaki içeriği kontrol etmeyen bir Türkçe öğretmenin orada geçen yanlış ifadeleri fark etmesi ve öğrencilerine bunların doğru kullanımlarını öğretmesi de mümkün olmayacaktır.

Öğretmenlerimizin kitle iletişim araçlarını özellikle de televizyonu etkili bir eğitim aracı olarak kullanabilmeleri için öğrencilere yol gösterici olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda katılımcılara “Öğrencilerinizi televizyon programları konusunda yönlendiriyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılanların %36'sı öğrencilerini televizyon programları konusunda yönlendirirken %48'i “kısmen”, %16'lık bir kesim ise “hayır” cevabını vermiştir. Katılımcılara, öğrencilerini televizyon programları konusunda neden yönlendirmedikleri sorulduğunda şu cevaplar alınmıştır:

“Çocukların ve velilerin bu yönlendirmeyi yanlış anlamalarından korkuyorum.”

“İzlemediğim programlar konusunda öğrencilerimi de yönlendirmek istemiyorum.”

“Evet” ve “kısmen” cevabı verenler ise öğrencilerini eğitici ve yararlı buldukları programlara genellikle de haber bültenleri, belgeseller ve yarışma programlarına yönlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Doğru kullanıldığında televizyon ve diğer kitle iletişim araçları ile etkili bir eğitim-öğretim sağlanabileceği unutulmamalıdır. Anne ve babalar bu konuda yeterince bilgi sahibi değilse öğrenciler kültürel ve ahlaki değerlerimizden giderek uzaklaşacak ve kendi diline, milletine yabancı hâle gelecektir. Bunun bilincinde olan her öğretmenin öğrencilerini televizyon programları konusunda eğitmesi ve yönlendirmesi gerekmektedir.

Çocuk bireyleri televizyon programları konusunda bilinçlendirmek, öncelikle öğretmenlerimizin medya okuryazarlığı eğitimleri doğrultusunda bu programları değerlendirmesiyle mümkün olacaktır. Katılımcılara “Televizyon izlemek için vaktiniz olduğunda en çok hangi programları izliyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. En çok izlenen programın %93,9'luk bir oranla ana haber bültenleri olduğu görülmüştür. Ardından sırasıyla belgeseller (%63,3), yarışma programları (%63,3), diziler (%57,1), yemek programları (%36,7) ve çizgi filmler (%30,6) gelmektedir.

Türkçe öğretmenlerimizin, ülkesinde ve dünyada olup bitenlerden haberdar olmak için haber programlarına öncelik verdiği; doğayı ve insanları anlamak için belgeselleri ve eğitme işlevine sahip olan yarışmaları izledikleri, televizyon konusunda seçici oldukları gözlenmektedir.

Öğretmenlerimizin televizyon programlarını kültürel açıdan nasıl değerlendirdiklerini görebilmek için katılımcılara “Televizyon programlarının (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) Türk kültürüne uygun

olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %67,3'ü "kısmen" cevabını vermiş ve ana haber bültenlerinin, TRT'deki bazı dizilerin, bazı yemek ve yarışma programlarının, kültürel öğeleri konu edinen belgesellerin ve çizgi filmlerin Türk kültürüne uygun olduğunu belirtmiştir. "Hayır" cevabını veren %32,7'lik kısım ise magazin programları, bazı yarışma programları ve dizilerin çoğunun kültürümüze uygun olmadığını belirtmiştir.

Kültür, geçmişte atalarımız tarafından işlenen maddi ve manevi değerlerimizin bütünüdür. Milli değerlerimize ters düşen pek çok davranış kalıbı dizilerde yer almakta; programlarda yabancı kültürlerle duyulan özentisi apaçık gözlenmektedir. Bu olumsuz davranışlar zamanla bireylere yanlış gelmemektedir.

Televizyonda nitelikli programlara yer verilerek dil eğitimi ve kültür aktarımının yanı sıra değerler eğitiminin de çocuk bireylere kazandırılması mümkündür. Katılımcıların televizyon programlarını değerler eğitimi açısından nasıl değerlendirdiklerini görebilmek için "Haber bülteni izliyor musunuz?", "Ana haber bültenlerinin değerler eğitime katkı sağladığını düşünüyor musunuz?" soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların %84'ü haber bültenlerini izlerken %10'u "kısmen" izlediğini belirtmiştir. En çok izlenen haber bülteni kanalları sırasıyla Fox Tv, NTV, CNN Türk, TRT ve ATV'dir. Katılımcılar haber bültenlerini ülkemizdeki, dünyadaki gelişmelerden ve ülke sorunlarından haberdar olmak için izlediklerini belirtmişlerdir. Haber bülteni izlemeyen %6'lık kesim ise haberlerin gerçekleri yansıtmadığını ve olumsuzlukları gündeme getirdiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılanların %12,5'i Kanal D, TRT, NTV, CNN Türk gibi kanallarda yayınlanan ana haber bültenlerinin değerler eğitime katkı sağladığını düşünürken; %39,6'sı "kısmen" cevabını vermiştir. %47,9'luk kısım ise Show Tv, Star Tv, Kanal 7, Flash Tv, FoxTv gibi kanalların haber bültenlerinin değerler eğitime katkı sağlamadığını belirterek bunların gerekçelerini de şu şekilde açıklamışlardır:

"Haberlerde değerlerimizin zarar gördüğü olaylara yer veriliyor."

"Bütün haber kanallarında güncel konular işleniyor. Değerler eğitimi verildiğini düşünmüyorum."

Televizyonda yer alan haberler, olumlu-olumsuz tüm detaylarıyla izleyenlere sunulmaktadır. Bir suçun ya da olumsuz olayın nasıl gerçekleştiği anlatılırken kimileri bilinçlendirilmekte kimileri ise bu davranışları örnek almaktadır. Bu durum yanlış öğrenmelere sebep olabileceği gibi bu yayınlara maruz kalan kişileri de duyarsızlaştırmaktadır. Bu sebeple haber bültenlerinde olumlu durumlara etraflıca yer verilirken olumsuz durumlar halkın bilgilenmesini sağlayacak kadarıyla sınırlandırılmalıdır.

Ardından katılımcılara "Yarışma programı izliyor musunuz?", "Yarışma programlarının değerler eğitime katkı sağladığını düşünüyor musunuz?" soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların %38,3'ü yarışma programlarını izlerken; %38,3'ü "kısmen" izlediğini, %23,4'ü ise izlemediğini belirtmiştir. "Kim Milyoner Olmak İster?, Altın Petek, 19, Bir Sorun Mu Var?" adlı programların en çok izlenenler olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar bu yarışmaların alanlarına katkı sağladığını, bilgi edinmede, kelime hazinelerini geliştirmede ve eğlenceli vakit geçirmede etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %8,2'si "Kim Milyoner Olmak İster" ve TRT'deki yarışma programlarını örnek göstererek değerler eğitime katkı sağlandığı görüşündedir. %44,9'luk bir kesim ise "kısmen"

cevabını vererek “19, Altın Petek, Kelime Oyunu, Kim Milyoner Olmak İster” gibi yarışma programlarının bu eğitimi gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Katılımcıların % 46,9'u ise “Ben Bilmem Eşim Bilir, Bugün Ne Giysem” vb. programları örnek göstererek bu programların değerler eğitimine katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir.

Değerler eğitimi, bireylerin kendi kültürel değerlerini ve evrensel değerleri öğrenerek bunları yaşantısında uygular hâle gelmesini amaçlamaktadır. Televizyonda bu amaca hizmet eden bir yarışma programı olmadığı görülmektedir. Bu konuda önlem alması gereken aile ve öğretmenlerle birlikte Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'dur. Bireylerin Türk dilini ve kültürünü öğrenmelerini sağlayacak programlar hazırlanmalı, onların söz varlığının zenginleşmesine katkı sağlanmalıdır.

“Yemek programı izliyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %14,9'unun “evet”, %31,9'unun “kısmen”, %53,2'sinin ise “hayır” cevabı verdiği görülmüştür. “Evet” cevabı verenlerin “Nursel'in Mutfağı, Arda'nın Mutfağı ve Bekir Develi İle Annemin Mutfağı” adlı yarışmaları tercih ettikleri ve bunda da yöresel ve farklı yemeklere olan merakın etkili olduğu belirtilmiştir. Yemek programı izlemediğini ifade edenlerin ise ilgi duymadıkları, vakit bulamadıkları için izlemedikleri görülmüştür.

Katılımcıların %12,2'si yemek programlarının değerler eğitimine katkı sağladığını düşünürken; %55,1'i “kısmen”, %32,7'si “hayır” cevabını vermiştir. “Nursel'in Mutfağı, 1 Tatlı 1 Tuzlu, Bekir Develi ile Annemin Yemeği, Lezzet Haritası” değerler eğitimine katkı sağlayan yemek programları arasındadır.

Yemek programları, kültür tanıtımını veya değerler eğitimi kendine amaç edinmemektedir. Özellikle bazı yemek programları bilinçlendirmek bir kenara yanlış örnekler sunmaktadır. İnsanların birbirini olumsuz yönde eleştirdiği, kaba ve kırıcı tavırların açıkça sergilendiği yarışmalardan bireylere bir eğitim vermesi beklenmemektedir. Yemek programları insanlara kültürlerinin, gelenek ve göreneklerinin, geçmişteki yeme-içme alışkanlıklarının tanıtıldığı programlar olmalıdır. Programda yer alanlar bu amacı gerçekleştirirken nezaket kurallarına dikkat etmeli ve saygı çerçevesinde hareket etmelidirler.

“Spor programı izliyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %12,5'i “evet”, %14,6'sı “kısmen”, %72,9'u ise “hayır” cevabı vermiştir. İzleyenlerin çoğunun sporu sevdiği dolayısıyla da bu tür programlara ilgi duydukları görülmüştür. “Hayır” cevabı verenler neden spor programı izlemediklerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Spor ilgimi çekmiyor.”

“Bu tür programları izlemek için vaktim olmuyor.”

“Spor programlarını çok gürültülü buluyorum.”

Spor programlarını izlemek o alana dair özel bir ilgi gerektirmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerimiz tarafından izlenme oranlarının düşük olması günlük hayatlarında spora yer verseler bile spor programı izlemeyi tercih etmedikleri şeklinde yorumlanmaktadır.

“Spor programlarının değerler eğitimine katkı sağladığını düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %4'ü “evet”, %50'si “kısmen”, %46'sı ise “hayır” cevabını vermiştir. Millî

müsabakaların, TRT ve NTV kanallarında yayınlanan spor programlarının değerler eğitimine katkı sağladığı düşünülürken; “Beyaz Futbol” ve “Derin Futbol” adlı programların olumsuz örnek teşkil ettikleri belirtilmiştir. Spor, tek başına düşünüldüğünde kişinin bedensel gelişiminin yanında ahlaki ve zihinsel gelişimine de katkı sağlamaktadır. Ne yazık ki söz konusu spor programları olduğunda durum değişmektedir. Bu tür programlarda bireyleri sporla ilgi konularda bilgilendirmenin yanında, sporcular tarafından sergilenen olumlu davranışlar da (sevgi, saygı, adalet, hoşgörü vb.) ekranlara getirilmelidir. Ayrıca sunucuların davranış ve üslup açısından bireylere örnek teşkil etmesi de son derece önemlidir.

“Magazin programı izliyor musunuz?” sorusuna araştırmaya katılanların %2,1’i “evet”, %14,9’u “kısmen”, %83’ünün ise “hayır” cevabı vermiştir. Magazin programlarının tercih edilme sebepleri şu şekildedir:

“O saatte belirli bir program olmadığı için izliyorum.”

“Hafta sonu vakit geçirmek amaçlı izliyorum.”

“Eğlenmek amaçlı izliyorum.”

Magazin programlarını izlemeyenler ise başkalarının hayatlarını merak etmediklerini, bu tür programlara ayıracak vakitlerinin olmadığını, içerik olarak Türk kültürü yapısına uygun olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların yorumlarından hareketle bu tür programların boş vakitleri değerlendirmek için izlendiği görülmektedir.

“Magazin programlarının değerler eğitimine katkı sağladığını düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların neredeyse tamamı hayır cevabı vermiştir. Magazin programlarının Türk kültürü yapısını olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Bu programları hazırlayanların Türk kültürünün tanıtılmasına ya da geliştirilmesine katkı sağlamak, değerlerimizi izleyenlere hatırlatmak gibi amaçlar taşımaları gerekmektedir.

“Eğlence programı izliyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %4,3’ünün “evet”, %17,4’ünün “kısmen” cevabı verdiği görülmüştür. Eğlence programları arasında en çok “Güldür Güldür Show”un gülmek ve sıkıntılardan kurtulmak amaçlı izlendiği; daha sonra ise “Ben Bilmem Eşim Bilir, Survivor, Çarkıfelek” gibi programların tercih edildiği görülmektedir. %78,3’lük kesimin ise eğlence programlarını anlamsız ve faydasız bulduğu, vakit kaybı olarak gördüğü ve Türk aile yapısına uymadığı için izlemediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların %28,6’sı eğlence programlarının değerler eğitimine “kısmen” katkı sağladığını belirtirken; %71,4’ü “hayır” cevabı vermiştir. Eğlence programlarının değerler eğitimi vermek gibi bir kaygı taşımadığı, aksine izlenme oranlarını artırmayı amaçladığı belirtilmiştir. Bu programların içeriğinin Türk aile yapısına uygun olması, insanları güldürürken düşündürmesi, sunucularının da görgü kuralları çerçevesinde hareket etmeleri gerekmektedir. Ayrıca çocuk bireylerin kişilik ve kültürel gelişimine katkı sağlayacak “Adam Olacak Çocuk” yapısında programlar hazırlanmalıdır. Bu programda, çocuklara yaşantılarını sürdüreceği temel bilgiler vermenin yanında tekerleme, deyim ve atasözlerimiz de öğretilmelidir.

Katılımcıların %33,4'ü "Çizgi film izliyor musunuz?" sorusuna "evet", %22,2'si "kısmen", %44,4'ü ise "hayır" cevabı vermiştir. İzlenen çizgi filmler ve tercih edilme sebepleri şöyledir:

"Türk toplumunu yansıttığını düşündüğüm için Rafadan Tayfa'yı izliyorum."

"Rafadan Tayfa ve Maşa ile Koca Ayı. Çocuğum bu çizgi filmleri izlediği için ben de izliyorum."

"Niloya ve Harika Kanatlar'ı çocuğumla vakit geçirmek için izliyorum."

"Cedric adlı çizgi filmi izliyorum. Çocuk ve aileyi iyi anlattığı için tercih ediyorum."

Çizgi film izlemeyenler ise yaşlarına uygun olmadığı, ilgilerini çekmediği, vakitlerinin olmadığı ve çocuklarının artık büyüdüğü gibi gerekçeleri belirtmişlerdir. Oysa ortaokul çağındaki bireylerin çizgi filmle büyüdüğü ve burada verilen mesajlarla bir öğrenim gerçekleştirdiği yadsınamaz. Bu sebeple Türkçe öğretmenleri de çizgi film arşivine ve orada verilen mesajlara hâkim olmalıdır.

Katılımcıların %28'i çizgi filmlerin değerler eğitime katkı sağladığı görüşündeyken; %64'ü ise "kısmen" cevabını vermiştir. TRT Çocuk, değerler eğitime en çok dikkat eden kanal olarak yer alırken bu kanaldaki çizgi filmlerin de çocuklara olumlu davranışlar kazandırdığı ve kültürümüze uygun karakterlere yer verdiği belirtilmiştir. "Hayır" cevabı veren %8'lik kesim ise Cartoon Network kanalındaki çizgi filmleri örnek göstermiştir.

TRT Çocuk kanalındaki çizgi filmler her şeyden önce millî yapım oldukları için değerler eğitimi noktasında belli görevler üstlenmektedirler. Kültürel değerlerimize yer verdiklerinden anlatılanlar günlük hayatımıza yakınlık teşkil etmektedir. Hayat tecrübelerini öğrenmeleri için çocuklara farklı öğrenme ortamları sunmaktadır.

"Belgesel izliyor musunuz?" sorusuna araştırmaya katılanların %54,5'inin "evet" cevabı verdiği ve doğayı, hayvanları, tarihi mekânları merak ettikleri, yeni bilgiler öğrenmek istedikleri için belgesel programlarını izledikleri görülmüştür. "TRT Belgesel ve National Geographic" en çok izlenen belgesel kanallarıdır. "Ömür Dediğin, Dünden Yarına, Deha, Vahşi Krallık, Olağanüstü Hayvanlar, Dahi, Çifte Kurtuluş" izlenen belgeseller arasındadır. Katılımcıların %13,7'si vakit bulamadıkları gerekçesiyle bu programları izlemediğini belirtmiştir.

Katılımcıların %34'ü belgesellerin değerler eğitime katkı sağladığını düşünürken; %54'ü "kısmen" katkı sağladığı görüşündedir. %12'si ise bu soruya "hayır" cevabını vermiştir. "NTV, National Geographic ve TRT Belgesel" in en çok izlenen belgesel kanalları olduğu tespit edilmiştir.

Belgesellerde ülkemizin farklı yerleri ve buradaki insanlara yer verilerek hem kültür tanıtımı hem de kültür aktarımı yapılması gerekmektedir. Bu bölgelerde yaşayan özellikle de belli yaşın üstündeki halkla geçmişin güzelliklerine ve o dönemlerde değerlerimizin nasıl yaşandığına dair sohbetlerin yapılması önemlidir. Bildikleri ya da sıklıkla kullandıkları kelime grupları, tekerlemeler, maniler, atasözü ve deyimlerin öğrenilmesi son derece etkilidir.

"Dizi izliyor musunuz?" sorusuna araştırmaya katılanların %26'sının "evet" cevabı verdiği ve düzenli olarak dizi izlediği, %36'sının ise "kısmen" izlediği görülmüştür. "Diriliş Ertuğrul" ve "Vatanım

Sensin” en çok tercih edilen dizilerdir. Buna gerekçe olarak da dizilerin tarihi ve sürükleyici olmaları, senaryosunun ve oyuncularının beğenilmesi gösterilmiştir. Katılımcıların %38'inin ise dizi izleyecek vakitlerinin olmadığı, dizileri çok uzun ve izlenmeye değer bulmadıkları gibi gerekçelerle izlemedikleri görülmüştür.

Katılımcıların %4'ü dizilerin değerler eğitimine katkı sağladığını düşünürken; %42,9'u “kısmen”, %53,1'i ise “hayır” cevabını vermiştir. “Diriliş Ertuğrul, Vatanım Sensin, Payitaht Abdülhamit, Seksenler, Baba Candır, Hangimiz Sevmedik, Yunus Emre” değerler eğitimine katkı sağlayan diziler arasında yer alırken; “No:309, Kara Sevda, Fazilet Hanım ve Kızları, Cesur ve Güzel, İçerde, Eşkiya Dünyaya Hükümdar Olmaz, Muhteşem Yüzyıl, Paramparça, İstanbullu Gelin” gibi dizilerin olumsuz örnekler olarak değerlendirildiği görülmüştür.

“Diriliş Ertuğrul”, konusunu tarihten alan ve günümüzde unutulmaya yüz tutmuş Türk kültürünü, gelenek ve göreneklerini hatırlatan bir dizidir. İhtiyacı olanların korunup kollanması, misafirperverlik, büyüklere hürmet, sabır ve saygı dizinin kazandırmayı hedeflediği değerlerdendir. “Ser verip sır vermemek, yola düşmek, canı tez olmak, dünyanın altını üstüne getirmek, ocağı sönmek, başının çaresine bakmak, koruyup kollamak, yolu ve bahtı açık olmak, başını dik tutmak, hakkını vermek, öfkeyle kalkan zararlar oturur” dizide yer alan deyim ve atasözlerinden bazılarıdır. Bu değerlendirmemiz ışığında, dizinin sağlam bir kelime öğretimi gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir.

“No:309” adlı dizinin ise Türk kültürünü ve değerlerini yansıtmadığı tespit edilmiştir. Bu dizide, sevgi ve saygının farklı anlamlarla yer aldığı gözlemlenmiştir. Dizinin, okullarda geliştirilmeye çalışılan konuşma becerisini de olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. “Napıceğiz, beklilyciz, iki dakika, tiپیوز, beybi, direk (doğrudan anlamında kullanılıyor), riks (risk yerine)” gibi İstanbul Türkçesine uymayan kullanımlar dizide sıkça yer almaktadır.

“Reklamların değerler eğitimine katkı sağladığını düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %2,1'i “evet”, %67,3'ü “kısmen” cevabını vermiştir. Aile birliğini ve sevgisini, paylaşımı anlatanlar, misafirperverliği anlatan, bizi geçmişe götüren, bayram şekeri, eğitimi destekleyen reklamlar, kamu spotları değerler eğitimi veren reklamlar olarak belirtilmiştir. “Hayır” cevabı veren %30,6'lık kesim ise reklamların insanları tüketime yönlendirdiğini ve gerçekçi olmadıklarını söyleyerek değerler eğitimi veremeyeceğini ifade etmişlerdir.

Reklamlar genellikle ürünlerin tanıtımını yapmak ve satışını artırmak amacıyla hazırlanmaktadır. Fakat bu, ürün tanıtımının yanında herhangi bir değer de kazandırmayacağı anlamına gelmemektedir. Reklamların etkileyici gücü, Türk kültürü ve değerleri ile birleştirilerek çocuklarda kalıcı öğrenmeler sağlanabilir. Bunun için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından her reklamın içinde bir değeri barındırması zorunluluğu getirilebilir. Söz konusu durum, millî değerler açısından ülkemize önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca öğrenciler, reklam metni ve reklamlara yönelik şarkı sözleri yazmaya teşvik edilebilir. Kültürel değerlerimizi yansıtan ve standart Türkçe ile oluşturulmuş reklam sloganlarından yarışmalar yapılabilir. Bireylerden belirli saatlerde yayınlanan reklamların sloganlarını takip etmeleri ve televizyon kanalına göndermeleri istenebilir. Bunun karşılığında hediyelerle ödüllendirilmek onları kültürümüzü tanımaya ve Türkçe reklam sloganlarını ezberlemeye teşvik edecektir.

Televizyonun, çocuk bireylerin dil becerileri üzerine etkilerini görebilmek için katılımcılara “Televizyonda, konuşma becerisinin doğru kullanımının önemli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %96’sı “evet” cevabını vermiş ve neden önemli olduğunu da şu ifadelerle açıklamışlardır:

“Televizyon, onu izleyen kitle için bir öğrenme kaynağıdır. Düzgün konuşamayan kişilerin söyledikleri önemli bile olsa anlaşamadığı için topluma da yararlı olamaz.”

“Ülkemizde televizyon izleme oranları çok yüksek. İnsanlar ister istemez televizyondan etkileniyor. Eğer konuşma becerisini doğru kullanırsak çocuklarımıza da doğru örnek olabiliriz.”

Televizyonun en çok etkilediği beceri konuşma becerisidir. Öğrenciler her ne kadar okulda nitelikli bir Türkçe öğretimi gerçekleştirse de bu öğretim farklı araçlarla desteklenmediğinde istenilen kalıcı eğitim sağlanamamaktadır.

Ardından katılımcılara “Konuşma becerisi kazanımlarına televizyon programı (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı) sunucularının dikkat ettiğini düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %12,2’si “evet”, %69,4’ü “kısmen”, %18,4’ü ise “hayır” cevabı vermiştir. Araştırma sonucunda konuşma becerisi kazanımlarına en çok haber bülteni sunucularının dikkat ettiği görülmüştür. Televizyonda konuşma becerisine dikkat edilmediğini düşünenler ise bu konuda şu sıkıntıları dile getirmişlerdir:

“Hemen hemen her kanalda ve programda günlük dil ve argo kullanımı yaygındır.”

“Standart Türkçeyle konuşmaya çalışanlar da kuralları tam olarak bilmiyorlar.”

Kitle iletişim araçları aracılığıyla halka hitap etme görevi verilen kişilerin her şeyden önce devletin resmi dili olan Türkçeyi standart şekliyle kullanması gerekmektedir. Kurulan cümleler mümkün olduğunca Türkçenin dil bilgisi kurallarına uygun olmalı, vurgu ve tonlamalarla izleyici üzerinde istenilen etki yaratılmalıdır.

“Televizyon programlarının (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) öğrencilerinizin konuşma becerisi kazanımlarını geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %26’sı “evet”; %38’i “kısmen” cevabı vermiştir. %36’lık kısım ise televizyon programlarının konuşma becerisi kazanımlarını geliştirmediği yönünde düşüncelerini dile getirmişlerdir. Belgeseller, haber bültenleri, bilgi yarışmaları ve TRT Çocuk kanalındaki bazı çizgi filmlerin konuşma becerisi kazanımlarını geliştirdiği belirtilmiştir. Diziler ve gündüz kuşağı yayınlarının öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmek yerine olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Yalçın (2012, s. 97), konuşmanın kişinin kendini doğrudan ifade ettiği ve başkalarıyla kullanıldığında, paylaşıldığında anlam kazanan bir beceri olduğunu belirtmektedir. Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi konuşma becerisinde bir etkileşim söz konusudur. Bireyler çevrelerinde doğru örnekler olduğu müddetçe konuşma becerilerini geliştirme imkânına sahiptirler. Televizyon programlarında yer alan kişiler standart Türkçe ile ve diksiyona dikkat ederek konuşurlarsa bu kitle iletişim aracı da, toplumsal işlevini yerine getirmiş olacaktır.

“Derslerinizde, televizyon programlarını (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) konuşma becerisini geliştirmek için kullanıyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %24’ü “kısmen”, %76’sı ise “hayır” cevabını vermiştir. Soruya hiçbir katılımcının “evet” cevabını vermemesi televizyon programlarının bu beceri konusunda yeterli olmadığını göstermektedir. Katılımcılar konuşma becerisini geliştirmek için bazı yarışma programlarını, belgeselleri ve çizgi filmleri kullandıklarını belirtirken; sorumuza “hayır” cevabını verenler şu gerekçeleri sunmuşlardır:

“Konuşma becerisini geliştirmek için karşılıklı bir iletişim olması gerektiğini düşünüyorum. Bunu televizyon ile sağlayamayız.”

“Ders kitaplarını ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın hazırladığı yayınları kullanmanın daha doğru olduğunu düşünüyorum.”

Televizyon programlarında yer alan kişiler işitilebilir bir ses tonuyla konuşmalı, vurgu ve tonlamalara dikkat etmelidir. Kelimeler doğru yerde ve anlamda kullanılmalı, standart bir Türkçe ile konuşulmalıdır. Televizyon programları doğru örnekler yer verdiği takdirde öğretmenlerimiz bu programları takip ederek yararlı olanları sınıf ortamında öğrencileriyle paylaşabilirler.

Katılımcılara “Televizyon programlarının (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) öğrencilerinizin dinleme/izleme becerisi kazanımlarını geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %26,6’sı televizyonun hem göze hem de kulağa hitap eden bir iletişim aracı olması sebebiyle çizgi filmlerin, haber bültenlerinin, belgesellerin ve yarışma programlarının bu beceriyi geliştirdiğini düşünürken; %51’i “kısmen” cevabını vermiştir. %22,4’lük kesim ise “hayır” cevabını vermiş ve bunun sebebini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Çocuklar yalnızca kendilerine katkı sağlayacak programları değil onlara hitap etmeyenleri de izlemektedirler. Bu bakımdan televizyonun dinleme becerisini geliştirebileceğini düşünmüyorum.”

“Televizyon izleyerek bu beceri geliştirilemez, aksine dinleme alışkanlıklarını körelttiğini düşünüyorum.”

Televizyon izlemek özel beceri gerektirmeyen, boş zamanımızı değerlendirmek ya da yalnızca eğlenmek amaçlı yapılan bir etkinliktir. Dolayısıyla bireylerin etkin bir dinleme gerçekleştirdiği söylenemez. Televizyonun dinleme becerisini geliştirebilmesi için öğrencilerin öncelikle okullarda bu beceriyi kazanmaları ve etkin bir dinlemenin nasıl gerçekleşeceğini bilerek televizyon karşısına geçmeleri gerekmektedir.

“Derslerinizde, televizyon programlarını (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) dinleme/izleme becerisini geliştirmek için kullanıyor musunuz?” sorusuna ise katılımcıların %32,7’si “kısmen”, %67,3’ü “hayır” cevabını vermiştir. Hangi televizyon programlarından nasıl yararlandığı ise şu şekilde açıklanmıştır:

“Dersin içeriğiyle ilgili bazı konularda örnek vermek amacıyla kullanıyorum.”

“Belgesel, tanıtım videoları ve çizgi filmlerin müfredatla ilişkilendirildiğinde öğrencilere yararlı olabileceğini düşünüyorum.”

Türkçe dersinde dinleme/izleme becerisini geliştirmek için televizyon programlarından yararlanmadığını belirten katılımcıların gerekçeleri ise şöyledir:

“Bu beceriyi geliştirmek için uygun program olduğunu düşünmüyorum.”

“Sınıf içi uygulamaların becerileri geliştirmek için daha uygun olduğunu düşünüyorum.”

Öğretmenlerimiz, televizyon programlarının Türkçe dersi dil becerisi kazanımları ile ilişkilendirildiğinde etkili bir eğitim aracı olacağını unutmamalıdır. Önemli olan hangi program türünden nasıl yararlanılacağını bilmektir. Çocuk bireyler öncelikle öğretmenleri tarafından uygun görülen belgesel, çizgi film gibi program türlerine yönlendirilmeli ve izlenen programlar sınıf ortamında değerlendirilmelidir. Değerlendirmeler öğretmenin yönelteceği sorular doğrultusunda yapılmalı ve bireylere etkin dinlemeyi nasıl gerçekleştirecekleri öğretilmelidir.

“Televizyon programlarının (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) öğrencilerinizin yazma becerisi kazanımlarını geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %2,1'i “evet”, %25'i “kısmen”, %72,9'u ise “hayır” cevabını vermiştir. Yarışma programları, ana haber bültenleri ve belgesellerde daha düzgün bir dil kullanıldığı ve öğrencilerin kelime hazinesinin zenginleştiği gibi gerekçelerle yazma becerisini de geliştirdiği; özellikle de çizgi filmlerin yaratıcı yazma becerisine katkı sağladığı belirtilmiştir. “Hayır” cevabını veren %72,9'luk kesim ise televizyon programlarının yazma becerisine katkı sağlamayacağını şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Televizyondaki hiçbir program bu beceriyi geliştiremez. Çünkü televizyonda kullanılan yazım eğitim-öğretime uygun değildir.”

“Programlarda çok fazla yazım yanlışı yapılıyor. Bu yüzden de öğrencileri yazma konusunda geliştirebileceğini düşünmüyorum.”

Yazma becerisinin geliştirilebilmesi için belli bir bilgi birikimine ve söz varlığına ihtiyaç vardır. Televizyon programlarının yazma becerisine katkı sağlayabilmesi için öncelikle okuma ve konuşma becerilerinde doğru örnekler sergilenmesi gerekmektedir.

Ardından katılımcılara “Derslerinizde, televizyon programlarını (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) yazma becerisini geliştirmek için kullanıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %18'inin yazma becerisini geliştirmek için televizyon programlarından yararlandığı görülürken; %82'si böyle bir girişimde bulunmamıştır. Yazı türleri konusu işlenirken ya da eleştirel bir bakış açısı geliştirmek adına yazma çalışmasında yararlanılabileceği düşünüldüğü için ana haber bültenleri, belgeseller, çizgi filmler ve yarışma programlarının kullanıldığı görülmüştür. Öğretmenlerimizin çoğu televizyon programlarının yazma becerisini geliştirmeye uygun olmadığını düşünmektedir.

Yazma becerisinin gelişmesi için bireylerin okumayı alışkanlık haline getirmeleri, yazma çalışmalarını yapmaları ve bunların hem kendileri hem de sınıf ortamında akranları tarafından değerlendirilmesi

gerekmektedir. Türkçe derslerinde uygun görülen çizgi film, belgesel ve dizilerden hareketle hikâye, bilgilendirici metin vb. yazılar yazılabilir.

“Televizyon programlarının (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) öğrencilerinizin okuma becerisi kazanımlarını geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %4’ü “evet”, %24’ü “kısmen”, %72’si ise “hayır” cevabını vermiştir. Kültür-sanat programları, haber bültenleri ve bilgi yarışmalarının öğrencilerde merak uyandırarak onları okumaya yönlendirdiği düşünülmektedir. Televizyon programlarının okuma becerisine katkı sağlamayacağı ise şu şekilde ifade edilmiştir:

“Okuma becerisinin gelişmesi için çocuklara kitap okuma alışkanlığının kazandırılması gerekir.”

“Televizyon programlarının okuma becerisine katkıda bulunmak yerine zarar vereceğini düşünüyorum.”

Okuma, yazılı metni sesli veya sessiz olarak çözümlemenin ötesinde metinde verilen duygu, düşünce ve iletileri anlamaktır (Karatay, 2011, s. 2). Karatay’ın tanımından da anlaşılacağı gibi okuma derinlikleri olan bir süreçtir. Okumanın gerçekleşebilmesi için bulunulan ortam ve bu ortamdaki uyaranlar da oldukça önemlidir.

Ardından katılımcılara “Derslerinizde, televizyon programlarını (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) okuma becerisini geliştirmek için kullanıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %6,1’i Türkçe derslerinde okuma becerisini geliştirmek için televizyon programlarından “kısmen” yararlandığını belirtirken; %93,9’u ise yararlı olmayacağı görüşündedir. Bu beceriyi geliştirmek için televizyon programlarına neden ihtiyaç duymadıklarını ise şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Televizyon programlarını izlemek yerine hep birlikte kitap okumayı tercih ediyoruz.”

“Televizyonda okuma becerisine katkı sağlayacak nitelikte programlar yok.”

Öğretmenlerimizin Türkçe derslerinde okuma becerisini geliştirmek için televizyon programlarından yararlanabilmesi, söz konusu programların kitap okumaya teşvik edici olmasıyla mümkündür. Program türlerinde kitap okuyan karakterlere yer verilmesi; yazar, şair ve kitapların tanıtılması gerekmektedir.

Televizyonun kelime öğretiminde etkili bir kitle iletişim aracı olduğundan hareketle katılımcılara “Televizyon programlarının öğrencilerin söz varlığını geliştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %29,8’i “evet”, %38,3’ü “kısmen”, %31,9’u ise “hayır” cevabını vermiştir. Yarışma programları, çizgi film, belgesel ve bazı haber bültenlerinin kelime hazinesini geliştirdiği belirtilse de diziler, magazin ve bazı yarışma programlarının argo ve yabancı kelime kullanımına yer verdikleri için öğrencilerin söz varlığını geliştirmek yerine Türkçeye zarar verdiği tespit edilmiştir.

“Televizyon programlarının (Ana haber bülteni, yarışma programı, yemek programı, spor programı, magazin programı, eğlence programı, çizgi film, belgesel, dizi) öğrencileriniz için atasözü ve deyim öğretimi gerçekleştirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %6,1’i “evet”, %49’u ise

“kısmen” cevabını vermiştir. Yarışma programları (özellikle de bilgi yarışmaları), TRT Çocuk kanalındaki programlar, haber bültenleri ve kültür-sanat programlarının bu işlevi gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. “Hayır” cevabını veren %44,9'luk kesim ise pek çok televizyon programında deyim ve atasözlerinin kullanılmadığını, kullanılsa da anlamlarının yanlış öğretildiğini belirtmiştir.

Deyim ve atasözleri bir millet için kültürünün izlerini taşıyan hazineler niteliğindedir. Atasözleri bizleri tarihin tecrübelerinden haberdar ederken deyimler de dilimizin anlatım gücündeki zenginliğini ortaya koymaktadır. Televizyondaki yarışma programlarında, bazı dizilerde, çizgi filmlerde atasözü ve deyim kullanımına daha sık yer verilmektedir ama bu kullanımların da yeterli olmadığı görülmektedir. Televizyon programları hazırlanırken atasözü ve deyimlerimizin doğru yerde ve anlamda kullanımına dikkat edilmelidir. Ancak bu hassasiyet gösterildiğinde bireylerde kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün olacaktır.

Televizyon programlarındaki kelime kullanımının çocuk bireyler üzerindeki etkilerini görebilmek adına katılımcılara “Öğrencilerinizin televizyon programlarındaki yabancı kelimeleri günlük yaşantılarında kullandıklarını düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %52,1'i “evet” , %47,9'u ise “kısmen” cevabını vermiştir. “Bye Bye, full çekmek, yes, no, pardon, okey, selfie, süper” en çok kullanılan kelimeler arasındadır. Öğrencilerin sadece yabancı kökenli kelimeleri değil anlamsal değeri olmayan ifadeleri ve argo kelimeleri de günlük yaşantılarında kullandıkları belirtilmiştir. Televizyon, standart Türkçe kullanımını yaygınlaştırmadığı gibi anlamsız ve özensiz bir dil oluşturmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Türkçe eğitimi, bireylerin ana dillerini tanıyıp etkili kullanabilmelerini içeren bir süreçtir. Bu eğitim okullarda gerçekleştirilmekle birlikte çevredeki pek çok uyarandan da etkilenmektedir. Televizyon, insanların kolaylıkla ulaşabildikleri ve etkileme gücü yüksek olan bir kitle iletişim aracıdır. Her kesimden ailenin evinde bulunan ve çocuk bireylerin sıklıkla izleme davranışı sergiledikleri televizyon, Türkçe eğitimi açısından da önem arz etmektedir. Çünkü televizyon programlarındaki dil kullanımı ve kültür aktarımı öğrencilere doğru ya da yanlış öğrenmeler sunmaktadır.

Araştırmamız sonucunda ana haber bültenleri, belgeseller ve yarışma programlarının öğretmenlerimiz tarafından en çok izlenen programlar olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerimizin ilgilerini çeken televizyon programlarını izledikleri fakat bu programlar ve içerikleri hakkında öğrencilere yeterli yönlendirmeyi yapmadıkları görülmüştür. Öğretmenlerimiz, televizyon izlemeyi boş zamanlarını değerlendirme etkinliği olarak görmektedirler. Ancak öğretmenlerimizin televizyon programlarını bir eğitim aracı olarak görmeleri ve kullanmaları gerekmektedir.

Görüşmelerimiz neticesinde televizyon programlarında da dil becerilerinin doğru kullanımının önem taşıdığı belirlenmiştir. Özellikle de konuşma becerisi hususunda televizyondaki kişilerin telaffuz, vurgu ve tonlamalara dikkat etmemesi, kelime ve deyimleri yanlış yerde, yanlış anlamda kullanması bireyleri olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü televizyon, bireyler için ulaşılması son derece kolay olan bir öğrenme kaynağıdır. Öğretmenlerimiz televizyon programlarının bazı yönleriyle dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerine katkı sağlayabileceğini düşünseler de genel görüş, yarardan

çok zarar verdiği yönündedir. Buradan televizyon programlarının dil becerisi kazanımlarını geliştirmedeği sonucu çıkmaktadır.

Çizgi film, belgesel ve bilgi yarışmalarının kelime öğretimi, kültürel unsurlara yer verme ve değerler eğitimi açısından olumlu örnekler olduğu düşünülürken, öğretmenlerimizin Türkçe dersinde bu programları dil becerisi kazanımlarını geliştirmek için kullanmadıkları görülmüştür. Bu durum, bizlere televizyon programlarının kelime öğretimi, kültürel unsurları tanıtma/aktarma ve değerler eğitimi kazandırmada yeterli nitelikte olmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerimiz televizyon programları konusunda öğrencilerini bilgilendirmeli, dil becerileri ve söz varlıklarını geliştirecek programlara yönlendirmelidir. Elbette bu öncelikle ailenin görevidir. Anne babalar evde denetimi sağlayan bireyler olmalı, çocukların kültür ve dil gelişimlerine katkı sağlayacak programlar konusunda tavsiyelerde bulunmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı ülke çapında medya okuryazarlığı kapsamında veli eğitim programı hazırlamalı ve gerçekleştirmelidir. Bu hususta, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu da programları denetleyerek öğrencilerin söz konusu becerilerini geliştirecek nitelikte programlar hazırlanmasını sağlamalıdır. Ayrıca Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleriyle çalışmalıdır. Çeşitli üniversitelerimizin eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerimizden de bu hususta yardım alınmalıdır. Türkçe öğretmenlerimiz de televizyondaki dil kullanımlarını sınıf ortamında öğrencileriyle paylaşarak onlara eleştirel bir bakış açısı kazandırmalıdır.

Öğrencilerin televizyon programlarındaki yabancı kökenli kelimeleri günlük yaşantılarında kullandıkları da araştırmamız neticesinde tespit edilmiştir. Öğretmenlerimiz, öğrencileri yabancı kökenli kelimelerin Türkçe karşılığını kullanmaları konusunda uyarmalı ve sık kullanılan yabancı kelimelerin Türkçe karşılığını sınıf panosunda sergileyerek kullanımını yaygınlaştırmalıdır. Yabancı kökenli kelimelerin Türkçe karşılıklarının Tarihî Türk lehçelerine ait sözlüklerden taranarak öğrencilere aktarılması, ana dilimizin tarihinin de öğrenilmesi hasebiyle son derece önemlidir.

Mustafa Kemal Atatürk, ülkenin geleceği olan nesilleri yetiştirme görevini öğretmenlere vermiştir. Öğretmenlerimiz bu kıymetli görevi yerine getirmek, Atamızın güvenine layık olmak için elinden geleni yapmalı, Türk dili ve kültürünün öğretilmesi, yaşatılması adına gereken özveriye göstermelidir.

Kaynakça

Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil (ana çizgileriyle dil bilim)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2010). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ.

Ataseven, F. (1991). Teknolojik gelişme, kitle iletişim araçları ve okul. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 87-109.

Bilici, İ.E. (2014). *Medya okuryazarlığı ve eğitimi*. Ankara: Nobel.

Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.

Çilenti, K. (1979). Çocuk ve kitle iletişim araçları. *Çocuk ve Eğitim (Türk Eğitim Derneği III. Eğitim Toplantısı)*, 45-67.

- Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (A. Ersoy & P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi: yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem.
- İnceoğlu, Y. (2011). Medyayı doğru okumak. N. Türkoğlu & M. Cinman Şimşek (Ed.), *Medya okuryazarlığı* içinde (s. 19-23). İstanbul: Parşömen.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Karatay, H. (2011). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Ankara: Berikan.
- Özdemir, N. (2015). *Medya, kültür ve edebiyat*. Ankara: Grafiker.
- Saygılı, G. (2015). Değerin tanımı, özellikleri ve sınıflandırılması. M. Gündüz (Ed.), *Değerler eğitimi* içinde (s. 1-17). Ankara: Maya.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı.
- Sönmez, V.&Alacapınar, F.G. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Tarakçı, A. (2013). *İlkokul 4. sınıf Türkçe dersinde görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında değerler eğitimi kitle iletişim araçları kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Taşer, S. (2012). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Pegasus.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Yalçın, A. (2012), *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçay.